

Lufsumahin
Okt. 1953

Svar paa kristen tiltale

Af Herbert Tingsten

MINA artiklar om kristendomen, kyrkan och vissa sociala och politiska problem har framkallat två inlägg i Information på vilka jag i största korthed vill svara. Herr Frederik Johnsens anmärkningar kan jag besvara med några få ord.

Det är självfallet att uppfattningen om vad som är framsteg beror på vilken värdering man anlägger, så självfallet att det bör vara onödigt att understryka. Emellertid har jag i mina artiklar mycket tydligt angivit vad jag och de flesta demokrater i detta sammanhang menar med framsteg: »den politiska och religiösa friheten, viljan till fred och internationell rättsordning, folkstyrelsen, de humanitära och sociala reformerna». Det är uteslutande från denna synpunkt som jag granskat de kristnas anspråk. Hr. Johnsens anmärkningar är sålunda utan relevans. På hans spekulatio-

ner om nödvändigheten av att tro på ett evigt liv finner jag ingen anledning att ingå.

SOGNEPREST Langhoff betonar först att samfundet Tyska kristna väl fick en stor majoritet vid valen till de kyrkliga råden, men att dels denna majoritet vanns på grund av påtryckning och propaganda från statens sida, dels att den icke kunde sägas representera kyrkans åskådning. I allt detta ger jag honom alldeles rätt och jag har inte heller sagt något annat. Det är ostridigt att de tyska kristna vann flertal och det är helt enkelt detta faktum som jag omtalat. Att flertalet uppnåddes genom statliga åtgärder är säkerligen riktigt; på denna sak har jag desto mindre haft anledning att ingå som för mig huvudsaken är att även den oppositionella riktningen inom den tyska kyrkan, de s.k. evangeliska, riktade

sin kritik mot staten endast ur religiös synpunkt. De var inte mot diktaturen i och för sig men väl mot en diktatur som begränsade kyrkans och religionens frihet. På denna punkt har jag stött mig på professor Nygren; nu anför hr Langhoff en annan källa, som jag inte känner till, men han framlägger inte ett enda skäl för sin åsikt att de evangeliska verkliga skulle ha reagerat mot diktaturprincipen i och för sig. Professor Nygrens uppfattning har såvitt jag vet allmänt godtagits i Sverige och vinner stöd i en rad uttalanden från tysk sida.

Min allmänna ståndpunkt har jag också stött med citat från den ekumeniska konferensen i Oxford 1937. Hr Langhoff svarar med att åberopa det kyrkliga mötet i Amsterdam 1948. Det är självfallet att de protestantiska kyrkorna numera sedan den tyska nazistregimen krossats är benägna att ta klarare position än under den tid då en stor del av den tyska kyrkan godtog denna regim. Det är alltså 1937 års möte, inte mötet av 1948 som är väsentligt i detta sammanhang. Att kyrkorna genomgående kan betraktas som motståndare till den kommunistiska regimen har jag aldrig bestritt.

SAVITT jag förstår har hr Langhoff alltså inte på någon punkt lyckats gendriva vad jag sagt i mina artiklar. Den kritik som han borde ha kommit med har han ersatt med allmänt nedsättande uttalanden; han har exempelvis påstått att jag skulle vara osaklig, att jag skulle se med förakt på den tyska bekännelsekyrkan osv. Det är den »argumentation» man är van vid att möta då en kritiker inte kan anföra några hållbara invändningar i sakt. *Herbert Tingsten.*

Falskt tal om alternativ

Herbert Tingsten svarer professor Søb

Professor Søbets inlägg innehåller flera skilda tankegångar som jag här skall ta upp var för sig.

1. Efter några inledande anmärkningar utan betydelse förklarar professor Søb det oklart vad jag menat med »politisk frihet»; han tycks vilja ge mig rätt såvida jag därmed menar »rätten till demokratisk styrelseform i detta ords västliga betydelse». Ja, naturligtvis har jag menat det. Gång på gång har detta betonats i mina artiklar. Jag har härvid utgått just från de kristna författare vilkas uttalanden jag diskuterat; det är uppenbart att exempelvis professorerna Butterfield och Niebuhr samt biskop Nygren i detta sammanhang avsett folklig självstyrelse och politisk frihet. Om det här föreligger ett falskt alternativ är det alltså en rad av samtidens främsta teologer och kristna historiker som uppställt det. Det torde ursäktas mig att jag mötte dessa författare på deras egen mark och inte begagnade de ytterligt vaga begreppsbestämningar som efter publicerandet av min artikel utformats av professor Søb.

2. Professor Søb tycks som sagt vilja ge mig rätt i mitt allmänna påstående att kyrkorna och religionssamfundet inte intagit en bestämd ställning, ens under se-

nare tid, till vad jeg kallat politisk frihet. Han visar t. o. m. en tendens att berömma sig av denna kyrkornas tveksamma inställning. »Kyrkan bör emellertid efter min mening inte låta sig enrollera som ovilkorlig försvarare av den västliga demokratin», skriver han. Då han i detta sammanhang också talar om den näva doktrinarism som skulle anse att varje folk så snart som möjligt bör få ett demokratiskt system, torde var och en märka att det är fråga om en undanflykt; vad som diskuteras är ju kyrkornas inställning till demokrati och diktatur i civiliserade länder, såsom Italien och Tyskland, under senare år.

3. Därmed är det huvudsakliga klart; under allmän klagan bestyrker i själva verket professor Søb riktigheten i mina påståenden. Därmed är också klart att de uttalanden som jag kritiserat, enligt vilka kyrkorna systematiskt skulle ha verkat för den politiska friheten, ja, rent av varit de främsta förkämparna för denna frihet, är totalt felaktiga. Då jag uppvisat detta har jag naturligtvis icke förnekat att många präster och religiösa gjort stora insatser för friheten; tvärtom har jag uttryckligen betonat att så varit fallet. Professor Søb driver

denna linje vidare och talar om olika fall då präster varit verksamma mot skilda diktaturer. Vad skulle han säga om jag till bekräftande av mina påståenden omtalade att en mängd fritänkare kämpat mot diktaturregimerna? Han skulle säkert, och med all rätt, säga, att detta inte har med saken att göra.

4. Slutligen talar professor Søb i olika sammanhang om vissa medborgerliga rättigheter — vid sidan av demokratin och den politiska friheten — som kyrkorna skulle vara angelägna om att skydda. Detta problem som jag inte går in på i mina artiklar skall jag inte heller nu diskutera. Hur tvivelaktig professor Søbets tes är även på denna punkt har många bevisat, bland dem under senare år protestanten Butterfield och katoliken Bernanos.

Herbert Tingsten.

Nazismen og kirken

PROFESSOR Søbets synpunkter har jag redan svarat på och något nytt kommer han inte med i sitt senaste inlägg. Jag vill emellertid understryka en tanke som jag redan förut uttryckt. Professor Søb synes mena att det finns något (vid sidan av demokratin och den politiska friheten) i en regim som kan medföra att kyrkan — den protestantiska eller den ka-

tolska — inte vill böja sig för den. Emellertid har den protestantiska och den katolska kyrkan under nazismen i Tyskland i princip varit lojala mot den nazistiska regimen; såsom professor, numera biskop Anders Nygren utförligt visat, var t. o. m. den evangeliska riktningen alltså den riktning som opponerade mot den rent nazistiska riktningen inom kyrkan, beredd att godta regimen såvida inte kyrkan själv inskränktes i sitt arbete. Man frågar sig då hur den regim skall vara beskaffad som verkligen kommer kyrkan att — av något slags politiska eller allmänmänskliga, icke i begränsad mening religiösa skäl — göra motstånd. Kyrkor som villigt böjer sig för nazismen såvida de själva får vara i fred är såvitt jag förstår redo att acceptera varje regim.

Herbert Tingsten.